

Io p-aici, mândra p-acasă
P-amândoi doru ne-apasă.

1922

Io mă usc di pe pticioare -
Mândra nici o grijă n-are,
Mult mă plouă și mă ninge -
Mândra n-are nici o grijă,
Mult mă ninge și mă-ndiață -
Mândra n-are nici o greață.

1923

Mândră, ce rău ți-am făcut
De-ai zis să nu viu mai mult,
Ce rău mare-am putut face
De-ai zis să nu viu încocace?
Nu-i bai, mândră, nu ți-s drag,
Nu ți-oi face tină-n prag
Și pe câtă ți-am făcut
Am fost tânăr, n-am știut.

1924

Să trăiesc numa atâta
Să văd mândra ce-a lua,
De-a lua unu ca mine
Dumnezău să-i ție bine,
De-a lua mai frumușel
Să n-aibă noroc la el.

1925

Și-apoi, hai, dorule, hai,
La multe reale mă dai
Și la rele, și la bune
Și la câte sunt pe lume.

1926

Mă dusei și eu la rai,
Mă-ntâlnii cu mândra-n plai,
Mă scăpai de-o sărutai
Și gătai de mărs la rai.
Fii, raiule, sănătos,
N-oi om mé mai pe din jos,
Fii, raiule, cu plăcere,
Noi, pe mai din jos om mere.
Da' nu fii, mândră, cu bănat
Că n-om fi doar noi în iad,
C-or fi popi și preutese
Și mândre din cele alese.

1927

Arză-te focu, om drag,
De mână mă duci la iad.
Ba, io nu te duc de mână
Că vîi tu, de voie bună.
Crâșcă iadu și mă cere -
Io fără mândra n-oi mere,
Crâșcă iadu, m-o cerut -
Io fără mândra n-am vrut.

rude sau prieteni.

Stuparii cercetează producția agonisită de albine și recoltează primii faguri cu miere, "îndulcind" hrana familiei spre bucuria copiilor. Se fac daruri cu miere ca să guste și cei ce nu au stupi. Oierii încep să desfacă stânele din munte și fiecare gospodar își alege oile din turmă, preluându-le în grijă proprie. De aceea s-a format zicala: "La Sfântă Mărie Mare/ Cobor' oile la vale".

Se cercetează dacă au ajuns cucuruzii de porumb "în lapte", se fierb sau se frig pe jar ca o mâncare de sezon apreciată de săteni.

Dumitru Iuga: Dans la Botiza

Colecția DUMITRU IUGA

Obiceiuri de vară

Sânpetru, Sf. Petru, 29 iunie - este praznic mare. Înainte, se ține și post. Se cinstește pentru animale, pentru sănătate. Acum se calcă ceapa și usturoiul.

Sântilie, Sf. Ilie, 20 iulie. Este zi cu prilej: nu-i bine a lucra la câmp că te poate fulgera sau trăzni; nu se face fân, poate să ia foc. La Surdești, sub Piatra Roșie, se zice că a lucrat cineva cu fânul de Sântilie. Și a venit o furtună și i-o trăznit. Și acum se văd acolo căpițele și clăile de piatră.

Când fulgeră nu-i bine să te uiți pe fereastră că te-mpietrește. Nici de **Sf. Foca, 23 iulie** sau de **Sf. Ana, 25 iulie**, nu-i bine a lucra cu fânul, că-l poate arde.

De **Pintileni, Sf. Pantelimon, 27 iulie**, nu-i bine să prinzi vitele la car, se pot întâmpla nenorociri, poți avea pagube în vite.

Ziua Macaveilor, 1 august este ziua crucii de vară. Se ține contra bolilor și altor nenorociri. Nu se culege cânepă.

Schimbarea la Față, Probojăniile, 6 august. Acum se probozé frunza și iarba, adică i coaptă, nu mai crește iarba și începe să gălbenească frunza. Nu-i bine să fii certat, probozit, în această zi, vei fi probozit tot anul. Nici oamenii să nu se certe între ei că rămân vrăjmași. Este

Mere moșu pe cărare
Cu o mie de ace în stinare.

socotită ca *zi de hotar pentru vară*, de acum se merge către toamnă, vremea începe să se răcească.

Fetele nu-i bine să se pieptene, *nu se lau* pentru că nu le mai cresc coadele, aşa cum nu mai creşte iarba.

Sfânta Maria Mare, Adormirea Maicii Domnului, **15 august**, este cea mai mare sărbătoare a verii. Se ține pentru sănătate, pentru căsătorie, pentru naștere ușoară, dar și pentru vindecări. Este precedată de Postul Sântei Mării, de la 1 la 14 august. În fiecare zi din Post se adună la biserică, tineri, bătrâni și copii, la paraclis, spre seară, să învețe cântări Maicii Domnului. Fetele își cos costume speciale, lucrate numai în alb (cămașă, poale, șurț) pentru pelerinajul care va avea loc în zilele de 14-15 septembrie. Fiecare parohie merge cu *profeti*, adică în pelerinaj la Mănăstirea din Moisei. După distanța satului până la mănăstire, se pleacă în ziua de sămbătă, fie de dimineață sau după-amiază. Fetele, îmbrăcate în alb, cu părul despletit lăsat pe spate, poartă o icoană a Maicii Domnului, flăcăii poartă crucea și praporii; se adună la biserică, la plecare, cântând, înconjură de trei ori biserică, apoi se închină troiței din fața bisericii și străbat, în cântări, satul întreg. Cântările se fac astfel: diacul sau cel care conduce corul recită câte o strofă, ceilalți o reiau cântând. Toată lumea ieșe să vadă *profetii*. Alaiul se oprește în dreptul fiecărei troițe sau biserici pe lângă care trec și se închină: "Crucii Tale ne-nchinăm/ Iisuse, Te laudăm".

Ajunsă la mănăstire, înconjoră cântând sfântul lăcaș, fiecare când sosește. Fac rugăciuni, aprind lumânări, asistă la liturghia de la miezul nopții. Se hodinesc puțin peste noapte, acolo, în șoproane construite de mănăstire. În ziua de Sf. Maria, vine lume de pe toate satele încât se adună zeci de mii de oameni. După sfânta liturghie, are loc parada *profetilor*, fiecare alai, din zecile de sate venite acolo, înconjoră în cântări mănăstirea, de trei ori, aceasta durând câteva ore. Cam pe la orele 14,00-15,00, *profetii*, ca și la venire, merg cântând până în satul lor unde înconjoră biserică de 3 ori, după care duc praporii, crucea și icoana Maicii Domnului în biserică.

La mănăstirea din Moisei vin satele de pe Valea Vișeului (români, dar și din satele rutene), de la Borșa, de pe Valea Izei (mai demult veneau chiar și din Bârsașa cu profeti, acum vin mai rar).

În ultimii ani, de Sf. Maria se face hram și la Rohia, la Bixad, la Nicula. Se merge rar cu profeti din Maramureș, fiecare mergând individual. La Bixad, se mai vine cu profeti din satele apropiate. Se face praznic mare la fiecare casă. Se merge în ospeție la neamuri sau prietenii. La Desești cineva o mărs în praznic și n-o căpătat lingură, de acolo se și zice: "Nu i-oi mere în praznic să nu-mi deie lingură!". În ziua de Sf. Maria nu se face joc. Abia a doua zi feierii își organizează *jocul* în sat. De acum se pot face și *nunți* (din 16 august până în 14 noiembrie). Încep *târgurile de toamnă*. Se fac *praznice de pomenire* pentru cei morți și pentru cei vii.

În munte se desfac staulele, *stânele* încep să coboare la țarina de lângă sat, după cum e vremea, să nu-i prindă omătul acolo. Acum hotarul satului este liber, oile pot paște pe miriști, pe locurile cosite. Se zice că *cerbul spurcă apele curgătoare* și nu mai sunt bune de scăldat. Pot să înceapă *semănăturile de toamnă*.

Tăierea capului Sf. Ioan, 29 august. Sunt interzise jocul și horitul și nu se taie nimic cu cuțitul, nici chiar pâine. Acum, aproape toate vitele coboară de la munte. În această zi nu se mănâncă varză sau fructe ce seamănă cu un cap.

Cu meșteșugu
Nu mori de foame.

1928

Câte doruri am dorit
Tăte le-am cântălit
Și le-am cântălit cu sare -
Doru mândrii-o tras mai tare
Și le-am cântălit cu pâine -
Doru mândrii-o tras mai bine,
Și le-am cântălit cu lut -
Doru mândrii-o tras mai mult.

1929

Tu, mândruță de demult,
Ce mi-ai dat de nu te uit?
Nu ț-am dat, bade, nimnică
Da' ț-am fost dragă de mnică.

1930

Foaie verde de-alior,
Bădișor depărtișor,
Ușor, puiule, ușor,
Nu-mi trimite-atâta dor
Și pe stele, și pe nor,
Pe părău și pe izvor
Și pe tren și pe vapor
Și pe omul călător
Și pe pasarea din zbor
Și pe gura tuturor,
Că io ț-oi trimite jele
Și pe lună și pe stele,
Pe izvor și pe vâlcele,
Pe zborul de păsărele
Și pe gândurile mele
Să nu poți trăi de ele.

1931

Hai, mândruță, sai pârleazu
Să ne povestim necazu,
Hai, mândră, să trecem dealu

Motiv solar pe poartă maramureșeană